

عصرى ملتق

نمبر : ۸

واعصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا...

ده کابر ۱۹۲۵ میلادی دینی، علمی، اخلاقی و فلسفی آیلق مجموعه در ربیع الاخير ۱۳۴۴ هجری

مندرجات :

- اسلام دینینک فنی حقیقتلره موافقتی ضیاالدین کمالی
عائیلله تربیه سنه دایر تفرقه
یر کو کلرک یارادلشی نعمت الله فیض الله
اسلام اساسلاری جمال الدین ویراتی
مسلمان عالمنده نهلر اولیور حاجی مصلح الدین
و اذا قیل آیت کریمه سنک تفسیری بلال فاتیق

عائىلە تەربىيەسىدە دائىر

مجموعه مزده تربيه بولكى آچاقچىزى يازمىش ايدىك. بو كونده داخلى روسيه مسلمانلىرىنىڭ «دېنيە نظارت» نەدە رئيسلىك وظيفەسىدە بولغان وبر جوق قىمتلى اثرار بىلە مشهور قارت عالمىز رضا الدىن فخر الدىن - حضرتلىرىنىڭ استانبول تور كىچە سە چەويرىلىگەن عائىلە تەربىيەسىدە دائىر بىر كىتابى ئالمىمىز كەچدى.

زىادە اهمىيەتلى اولدىغىنى نظر اعتبارە آلاق عصرى مسلمانلىق مجموعەسىنىڭ «تەربىيە قىسىم» نە تفرقە سورتىلە باسمايە قارار وىردىك.

مىندىرچەسى شۇنلاردىر:

مدخل - عائىلە وقادىن - قادىن و تەربىيە - چوچوق تەربىيەسى - وقادىن - اىي تەربىيە و فنا تەربىيە - كوزەللىك وقادىن - آيناچاق قادىن - كىفولك - ياشىدە موافقت - دوكون - زفاف - ازدواج و محبت - بالعموم قادىن وظيفەسى - ار كەكك وظيفەسى - طلاق و مفارقت - تعدد زوجات - پدر و والده وظيفەسى - ئەولەندىرمە كەدە آنا و بابانك وظيفەسى - چوچوق تەربىيەسى - حسن معاشرت - عائىلە، دىن، دونيا - عائىلە وائىت - خىدمەتچىلەر، چوچوق باقىچىلەر، قومشولار، دوستلار و زىيارەتدر.

- مدخل -

عائىلە تەشكىل ايتىمك مەملىكەت تەشكىل ايتىمك قىلدار مەمىدر. عائىلەنىڭ ادبى و سىياسى خاللىرىنى كوزەل برصور تەدە قورماتى: عائىلە دەنپەلەن كوچوك مەمەلە كەتتى اداره ايتىمك دىمە كىدر. عائىلە تەشكىل ايتىمك خصوصەندە كى اساساتى بىلىمەك و حياياتىدە او اساساتە تطبيق ايتىمك بولنى دوشونمەك - بالخاصە بىز مسلمانلار اىچون - اك مەم بر ايشىدر.

زىرا عائىلە احوالى دوزكون اولمادىغى و تەربىيە اصولە بنا ايدىلمەدىكى تەقدىردە، نە قىلدار بويوك اولورسە اولسون، ھېچ بىر مەلت دونيادە ياشاماز. مىلتىرك شىرقارىنى بويكەستە جىك شى مىليونلار ايلە غەد ايدىلەن عىسكىرلار، دونياچىسامە

تەندە اولان زىھلىلر اولمايۇب بىلىكە پىك آز و قتەدە كور. دىكىمىز ياخود ھېچ بىر وقت نظر اعتبارە آلمادىغىمىز عائىلەلەردىر. عائىلەنىڭ نىظامى اولمازسە و ياخود انتظامى بوزولورسە فنا اثرى بوتون مىلتە سىرايت ايدىر: فضىلت يىرىنە زىدالت، تەرقى يىرىنە تەدنى تەمل آتار.

مەرفىتىلى مىلتىر فائىدەلى صىنعتلەرە ايكى ال ايلە صارىد. قارى خالەدە بىزىردە اك لزوملى ھىرلەرە اولسون اعتبار ايد. بىلمەدىكى: روسلار كى ادبىلرى كىندى مىلتىرىنى مىسكىرات اىچمە كىدن و قىمار اوپنا اقدىن منع ايتىمەك اىچون سويە دوشمىش چوچوغىنى قورتارماغە اوغراشان بابا كىيى غىرت ايتدىكىلرى خالەدە بىزىردە پىك چوق ادبىلرەك بو خالە كەندىلرى مېتلا اولدىقلىرى: مدنى قوملردە اك عادى كىمەلرەك خالەلرى تەربىيە و اخلاق درسلىرى وىرىلەجىك درسخانىلار اولدىغى خالەدە بىزىردە اولك صفىدە طوران مەتبىر فامىلىلار، مدنىتى، مدنى قوملرەك حيات و تەبىئىلر بىنە ايمەرمە كىدن باشقە بىر شى بىلىمە يوب مايمون كىيى تەقلىد ايتدىكىلرى: عالملىرى حقيقى علملىرى او كىرەنوب طور دىقلىرى خالەدە پىك چوق درسەملىرىنىڭ درسلىرى سىفسىطەدن باشقە بىر شى اولمادىغى: مىلتلار كى ايسە سىفسىطە ايلە واقت كەچىردىكىلرى و ياخود لىقلە ايلە اوتور دىقلىرى: عبادت خانەلرىمىز وىران قالدىقلىرى خالەدە، طول قالمىش قىلدىنلەرە، ايتىرلايۇب عاجىز قالمىش ضەيفلەرە معاونت ايتىمەك، پىدر والىدەدن يىتم قالمىش چوچىقلەرە ھىر او كىرە. تەمەك اىچون مەملىلەرە پارا وىرىلمەدىكى خالەدە مەصوم دىلبىقا نلرىمىزى آولايان فاحشەلەرە بول، بول پارالار احسان ايد. بىلدىكى و بويكى قىتالقلار بىمىز كى سىببى نەدرە؟...

بو سئوالە وىرىلەجىك جواب: «بوتلىرك سىببى، عائىلە لىرىمىز كى احوالىنىڭ بوزوق اولماسىندىر.» دىمە كەدەن عبارتدر. عائىلە احوالىنى دوزەتەمەك و ياخود دوزكون خالەدە دوام ايتدىرمەك اك لزوملى بىرايش اولدىغىدن دونيانىڭ اك بويوك فىلەسوفلىرى ھەر مىلتەك مشهور عالملىرى مىلتىرىنىڭ قىمتلى ساغاتلىرىنى بو خصوصە سىرف ايتىمە كەدەلر.

خیرلی قادین تو که نه نه خزینه اولماقله برابر بودونیا
سفرنده آر که کینه یولداش، چه کیدیکی مشقلمده تسلی
ایدهجک آرقاداش، آغیرلیقلرده اتکا ایدیلهجک بر استناد
اولور.

خیرلی قادین آر که کمنک مالنی حفظ ایدر، آر که کمنک
باشنه که لهن فلا کزلری ازاله به قوتی به تمه دیسکی غیرتای
بر عسکر کبی آر که کمنی مدافعه ایتمهک ایچون اولاجه
قوتی صرف ایدر.

چوق وقت اولور که بعض شیارده اقتصاد ایدوب
شیج کیمسه نك حدی اولماقزین از چوق مال طوبیایوب
اُک طار بر وقتینده آر که کینه چیقاروب ویریر، آر که
کیننی شاد ایدر.

قادین، عائله لرنک رکنی دیمشدک. اکر عائله سفینه به
تشبیه ایدیلهجهک اولورسه شبهه سیز قادین سفینه نك دومنی
تشکیل ایدر. واپورلر سروسفرنده دومه نك حرکت نه
تابع اولدیلرلی ممله کت مثالده اولان عائله عائله لرا بچنده اولان
قادین حر کتنه تابع اولورلر. لاکین واپورک دومه نی
قوماندانک آمرینه کوره حرکت ایدیلدیکی حالده، قادین
یالکز کندیسنک تربیه سنه مناسب وجهله حرکت ایدر.
کوزمرك او کونده بولونان ملتارک احوالی هر وقت قان
ینلرک احوالیله مناسبتدار اولدیغی شو دعوانک دوغری وار
یعنی اثباته کافی در. مثلاً: قادینلری تربیه لی اولان ملت
تربیه لی. قادینلری تربیه سز اولان ملت: تربیه سز. قادینلری
فعال واداره لی ملت: زدنکین. قادینلری تنهیل ویاخود
مسرف اولان ملت: فقیردر.

II

قادین و تربیه

انسانلر اخلاق و تربیه خصوصنده قادینلردن باشقه
کیمسه به تابع ده کیلدرار.

بو یوک مکتبلرده و بو کسه ک فکری ذانلردن تحصیل
ایدنر اولاییلر. لاکین بو کبی کیمسه لر هم اونلردن
آلمش اولدیلرلی تربیه ایله یاشارلار. همده بو تربیه ی
حیاتلرنک صوکه، قدار صاقلارلر. بو سببلندر که محترم

عائله لری اصلاح ایتمک بولنی و تربیه اصولنی بیان
ایدن کتاب بک چوق ایسه ده بو کما اولان احتیاجی ده
قلمله یازوب بیلدیرمهک صوکه درجه کوچدر. هر آدم
باشنه بر رساله یازیلیرسه ینه چوق کوریلیرسه. عائله اصلاحی
حقنده یازیلان رساله لردن چوقلارینی او قودیم کبی عالی
فکری عالم قلمدن دو کولمش اینجولرده نده قوت به تدبکی
قادیننی آلمش ایدم.

سلفلر اثرینی خلفاره بر اقامده واسطه اولماق امیدله
ایبو رساله یی یازدم.

علم و عمل عاشقاری بلکه او قوماق زحمتیه مساوی
اولاجاق قدار استفاده ایدر. بیلرلر ظننده یم.

I

عائله و قادین

آر که ک ایله قادین نك مشروع صورته اجتماع ایتمه.
لرندن یعنی بر قاب و بر وجود اولمالرندن، عائله تشکیل
اولونور. آر که ک کندیسی ایچون بر قادین انتخاب ایتمه.
کله دونیا یاشاشنده شادلق و قایغوسنده بر آرقاداش، تعبیر
دیگرله هر بر آق و قارا کونلرنده صیقیناجاق و تسلیلر.
یله متسلی اولاجاق بر سیرداش بولمش اولور. قادین،
آدم اوغلونده اولان حاللری کوزوله ندرمه که سبب
اولیجی، قانی کوکلرینی یومشایجی و انسانلری الفت ایتمه.
لرینه باعث، بلکه انسانلری جانوار اولمایان انسان ایدیجی
بر قوتدر. زیرا، دوستلق و آقراق کبی شیلر، نه قدار
قوتلی اولورسه اولسون، عائله تشکیل ایتمهک قدرتنده
بولونماز. بنا علیه قادین خدمتجی ده کیل بلکه عائله در.
بو سوزده مبالغه وار ظن ایدیلیمه سین! چونکه ار که کلر
عائله نك رئیسله ری اولدیغی حالده، قادینلر رئیس تصر.
قنده اولان عائله نك اصل رکنلری و خانه نك مدیرلیردر.
بو یوک بر ذاتک دیدیکنه کوره: قادین اداره سنده اولمایان
اوه او دیمهک دوغری اولماز و قادین آراسنده اولمایان
بر اوده اوتوراندرده عائله ده نیلمه ز. قادین - صالحه اولماق
شرطیه - دونیا و آخره نك سعادتیه اُک برنجی سبب اولد.
یعنی کبی هر دورلو راحتده آنک اینه امانت ایدیلیمشد.

داغیلماش اولورسه، برنجی مقصدین اولان تربیه و حسن اخلاق چوجوقلره انتقال ایدر. سرعتله قوم و قبیله و ملت آراسنه داغیلوب آز بر زمان ظرفندهده کؤک سالماش اولور، تکمیل آدام اولادینه آک اول درس ویره نلرک و آک اهمیتلی شیلر حقنده معلملک ایدنلرک علم و تربیه دن محروم قالملرینی دوغری بولمق، بیکلرجه انسانلری کرتو-ره جک بر واپوری کور و جاهل بر آدامه امانت ایدنه رک بوله چیقارماق کبی در!...

قادیلرک تربیه سی صوک درجه لازم ایکن بزلرده بو خصوصه قطعاً اهمیت ویریمه مشدر.

قادیلری تربیه ایدوب قادیلر واسطه سیله بوتون و قبیله به حسن اخلاق تخمی صاحماق فیکری دونیانک هر طرفنده تعمیم ایتدیکی حالده بزلرده بعض کیمسه لرده « قادیلره علم اوکره تمهک بوزوقلیغه و اخلاق سزلیغه سبب اولاجاق » دییه بر باطل اعتقادک بولونماسی تأسف ایدیه جک حاللردندر. علملی آز که کلردن بعض وقتلر اودرجه بویوک قباحترلر صادر اولور که بولنره « عالم اولدقلری حالده بویله قباحتی یاپدیلر » ده نیلمه ز. علملی قادیلردنده فنالق صادر اولورسه « یاپدیقلری فنالقلره سبب علملری اولدی » دیمه ک اولماسه کره کدر.

فنالقلره سبب، کره ک آر که کد. کره کسه قادینده اولسون، علم و فضیلتک یوقایغی در. بونکه برابر بعض زمان، علملی کیمسه لرده قباحث صادر اولور. قادیلره علم اوکرتمه ک ضررلی دییه ک، تمامیه حق سزدر.

چونکه انسانلرک نصفنی تشکیل ایدن وهر بر شینه قابیلیتی اولان انسانلری - یعنی قادیلری - علمدهن بی بهره بر اقماق بالعموم آدم چوجوغنی تربیه دن محروم ایتمه که سبب اولور. چوجوقلرینه تربیه ویره مهین و حسن اخلاق اوکره تمه، یکن قادیندهن فایده کورواهدیککی شویله طورسون قان آغلالاتاجق درجه ده ضرر کورولور. زیرا بو کبی قادیلر ملت ایچنده طاعون میقروبارندن مضر انسا-نلار یه تیشدیرلر.

فیلسوفلاردن بری: « انسانلر، هر وقت، قادیلرک ایسته دیکی اولاجاقلاردر. آکر بویوک و فضیلتلی آداماره احتیاجکیز اولورسه قادیلره بویوکلیک و فضیلت اوکره تکز! » دیه مشدر بو سوز آلتون ایله یازیلماغا لایق و دوغری بر سوزدر!

زیرا: تربیه لی بر قادین آنا و آناسی، آرکه ک و چوجوغنی و الحاصل بوتون هائله خلقی ایله دوسته. و آقرا بالارینه حتی خدمتچیلرینی تربیه ایدوب حسن اخلاقی ایله ممنون ایدر، کندیسیده بختیار یاشار.

فقط تربیه سز بر اقبیره عملرینی بر باد ایدر، قیزلق و آنالیق کبی دنیا و آخرت نعمتلردن محروم قالیر. بر انسان نه قادیلر زهنکین و نه قادیلر بویوکسه ک موقع صاحبی اولورسه اولسون تربیه لی قادینی اولمازسه بخت سزدر. زیرا- بخت، عائله ایچنده راحت یاشاماقدن عبارتدر. عائله ایچنده راحت کورمه، یکن بر انسان، عائله خارجه ده اصلاً راحت کورمه ز. بو سببدن طولاییدر که قادیلرک تربیه لی اولما لری ضروری بر شی اولوب بونک فایده سی بوتون ملته عائددر. لاکین قادیلر ایچون لازم اولان علم و ضروری اولان تربیه تاصل شی در؟...

هیچ شبهه یوقدر که قادیلر ایچون لازم اولان علم و تربیه دن مقصد، کندینی وظیفه لرینی بیلمه ک و فضیلت اوکره-نمه ک و صوکره بونلر ایله کوزدل صورتده عمل ایتمه کدر. انسانلری مسعود ایدنه جک شی، بالکتر علم اولما یوب بلکه علم ایله برلکده اولان فضیلتدر. فضیلت ایدنه حسن اخلاق دیمه کدر. انسانلری مسعود ایدنه جک شی کندی وظیفه سنی بیلمه ک و بیلدیکنی حسن صورتده ادا ایتمه کدر. فضیلت، یعنی حسن اخلاق اولماسا ایسه علم آغاچنک یه میش ویرمه یهجه کی هر کسه معلومدر.

انسانلرک سعادتلری تربیه یه مربوطدر، تربیه ده قادیلر آلتیده اولدیغندهن بالعموم ملتی تربیه لی ایتمه ک و حسن اخلاق صاحبی ایله مه ک قادیلره تربیه ویره مه ک و بوندن باشنه لارم اولان تربیه یی چوجوقلرینه ویره بیله جک مرتبه یه بویوکسه لتمه ک لازمدر. آکر قادیلر آراسنه تربیه و علم

بولونان آنا و بابالار دونياده آزىمى در؟ حالبو كه بويلا عذاباره چوق و نسته بابا وه آنالارك كنىلرى سبب اولما. قدا درلار، هيچ بر وقت ده چوققارنه لازم اولديغى تربيه يي ويرمه يوب مساعله ايتيكلرندن بويلا شيلره باعث اولورلار. ايش بويلا اولونجه قديناره تربيه ويرمهك ذره قدار اهمالى جايز اولمايان لزوملى بر شى اولديغى آكلاشيلير. قادينلرك زينه تلى: قدينه اته كلىكلى، ايشك كولمه كلى، آتون بيله زيكلى ده كىل بلكه تربيه لريدن.

III

چوقق تربيه سى و قادين

آنا اولماق بويوك بر نعمت و نظيرى اولمايان بر شرف اولديغى شيه يوقدر. بويلا شرف آنالوق وظيفه سنى و قادينلق خدمتلىرى يرينه كه تيره ناره عائددر. چوقق تربيه ايتمهك اصولنه آشنا اولماق - بازماق، او كره تيمهك - قادينلر ايچون بىللمه سى لازم اولان صنعتار ايله او اداره ايتمهك اصولنى بىللمهك، كوزل و بوزوق آخلاقك نه اولديغى آكلماق قادينلرك باشايجه وظيفه ليرندرن.

لازم اولان شى قادينلرك قماچلره كومولوب ايبهك و صيرمالاره بورونوب ضايقنلرده وقت كچيرمه لرى ده كىل بلكه كندىلرينه امانت ايدىلمش چوققلىرى - چونكه چوققار آنالار آينده قىتلى امانتلردن - و كندىلرينه خاص اولان خدمتلىرى قصور - ز اداره ايتمه ليريدن.

چوقق تربيه سى، حفظ الصحه، علم اخلاق، علم روح و اساسات ديشه دهن - چوق شيلرى بىللمهك اوزون تجربه لره محتاج اولديغى بو شىلار حقنده - بر آز معلوماتى اولماق ايچون چالشماق قاديناره عائد بر وظيفه در.

وقتنده ايمزديرمهك، وقتنده او و تفاق، ايجاب ايتديكى وقت ييقاماق ايبه لرينى تميز طوناق و كوزل صورته ده بو يوتمهك و كوزل اخلاقه صاحب ايتمهك، بورومه كه وه سويلمه كه باشلا ديغى وقت آيروج دقت ايتمهك لازمدر.

چوققاره ادب او كره تيمهك لازم اولديغى شيه يوق ايسه ده بو خدمتك بويوك قىمى تكرر سويلمه ليم -

تربيه سزليك ايشه آيى بر تعليمه محتاج اولمايوب بلكه تربيه ويرمهك تربيه سزليك او كره تيمهك ديمكدر. ايش بونكله ده قالماز. حتى تربيه سز اولان قادينلر چوقق قارينه تربيه ويرمهك اقتدارندن محروم اولدقارينه باقمايوب. طب علمندن محروم اولان بر طبيب كى، اداره ليرنده بولونان چوققلىرى طبيعى حاللرند بر اقمايوب، تربيه ايتمهك صفتيله اك بويوك تربيه سزلىكلره سبب اولاجاق فساد اخلاق درسلى و بربرلر. بويلا چوققار هيچ بر وقت اصلاح ايدلمهك درجه ده بوزوق اولاراق يه تيشيرلر. طبيعى حاللرند قالمش چوققلىرى كوزل مكنلر و حسن اخلاق صاحبي معلملر واسطه سيله اصلاح ايتمهك قولاي اولور. لاكىن تربيه سز قادينلردن تربيه آلمش چوققلىرى اصلاح ايتمهك مشكلدر. زيرا چوقق، آندان آلدىغى تربيه سنى، عمرى اولدوغى مدتجه ترك ايدمه ز، تربيه سز قادينلر قوجا غنده تربيه آلمش چوققلار مكنه كيروب علم تحصيل ايتدكلى حالده، طبيعتلىرى بوزولديغىدن طولايى، علملر بىي ده فنا شيلره آلت ايدهرلر.

بعض كيمسه لره ايچون چوققونىك اولمه سيله مالنك تلف اولماسى آراسنده هيچ بر فرق يوقدر.

ممكن اولسه، بوتون دونياسنى فدا ايدوب چوققونىك صحت و سلامتنى ساتون آفاق ايستهر. ايش بومر كرده اولديغى حالده اولومدهن ده قورقونچ بر قورقون خلاص ايتمهك ايچون لازم اولديغى درجه ده اوغاشاماز. بر چوققونىك ديشه لاقيد آنا و باباسنه قبا معامله ايدىجى اولما. سى و حياتى بوزوق اخلاق اوزرينه بنا ايله ميه سى اولومدهن ده قورقونچ اولدوغىنا هيچ كيمهك شيه سى او لماسه كرهك. كندىنه خيلى خلف يه تيشديروب اختيارلا ديغى وقت آنك شفقتى كولكه سنده راحت حيات كه. چيرمهك نيتيله بو يوتديكى چوققونىك فنا معامله كورمه كده اولان بابا و آنانك اوبله چوققونلارنك دونياده باشا ماسنده نه كىي فايده اولور؟ كاشكه تزوج ايله ميه مش اولسه ايسم، دنيايه كه ايسم. ديه عذاب ايچنده

و بالان سوله مهك كبی بوزوقلیقاری جی قاروب بونلرک برینه حقانیت، ثبات، اقتصاد و عدالت تخملری صاحمالیدر. چوجوغك گوزهل آخلاقلی اولماسی ایسته نیلیرسه بونلر یاسیلامالیدر. صاحیلمش شیلر بر کون که لیر آله نده کمال بولور.

قادیلارک وظیفه لری معلوم شیلر اولدیغی و چو- جقارینکده کوزهل تربیه لی اولمالارینی آرزو ایتدیقلری حالدده اصول تربیه دهن بی خبر اولورلارسه کوزله رینک نوری اولان چوجقارینه اك فن آخلاقلی اوکره ترلر، چونکه چوجقارینه طوبایوبده «شویله اولیکز» بویله اولمایکزا» کبی مثال که تیره رهك قورو سوز سوله مهك عقل کاری و تعلیم ده کیلدر.

تعلیم: تعلیم ایده جهك کیمسه نك تکمیل حرکات و افعالی آلتنده اولانلر درس ویرمه کدر. فعل ایله اولان درساردن چوجوقلاری مثل ایله اولاجاق درسره نسبتله ده فضلّه تأثیری اولور. بونك ایچون بر قادین هر نه قادیار قورو سوز ایله چوجوغنه کوزهل شیلر اوکره تیر ایسه ده فعلی فنا ایسه فنا آخلاق اوکره تیجی عد ایدیلر.

زیرا کهنج چوجقار بابا وه آناسدن کوردیه کاری شباری همان تقلید ایدرلر. آنا و بابانك آخلاقلی چوجقارله بر طبیعت حکمنه که چهر.

فنا و عایب شیلری چوجقارلی قارشوسنده چوجقارله کوسته ره رهك یاراق عینی ایشله ری آنلره یاپدی رماق ایچون اوکره تمهك دیمه کدر.

مثلا: سارخوشك آرابابه بینه بده آرابابی چوجوغنا قوشدیرماسی، سوقاقدان سارخوش اولاراق جانسز آغاچ کبی حرکتسز که لهن بابانك چوجوغنه: «ای جکریم! ای اولادیم! سنده بهنم کبی ایچکی ایچمه کی عادت ایت! بودونیا به که لوبده آرقاداشلارم آراسنده اعتبارم اولمادیغی کبی سنده بدبختانه یاشا!» دیه آزعغلیق اوکره تمه سی هیچ بر زمان آبی ده کیلدر. انسانه بویله لهرنك چوجوغی اولماقدن دورت آیاقلی حیوان اولماسی ده خبریلدر.

فنا آخلاقك بابادن اوغلونه میراث قالماسنك سببی اشته بودر. بر برینه حرمت ایتمه یهن بابا و آنانك چو-

آنالار عائد اولوب، بونك ایچون بو خصوصده دستور العمل اولاجاق شیلریده بیلمهك کره کدر، چوجوغی تربیه ایتمهك حدت و شدت ایله ده کیل بلکه حلم، صبر و بصیرت ایله اولمالیدر. بوندان چوجوغی کندی خاله، بر اقاماق لازم اولاجاغی آکلاشیلماسن! کندینه که له جهك ضرر ایله فایده بی آکلا یامایان بو کنج مخلوقه نظارت ایتمه مهك بویوک خطادر. بونلری سهرتلیك ایله بومشاقلق اورتاسنده اولان «عدالت» یولی ایله تربیه ایتمهك لازمدر. عدالت اولچوسی؛ آناسی طرفندهن ایدیلهن نصیحتلری جزا و عذابدن، قورقماسیله ده کیل، بلکه بو حرمتلی حامی سنه اینانماسیله اولور، قارداش و قبیله ایله قوم و ملتیه سهومه کی، هر بر بویوک و کوچوک کیمسه ارله لازم اولان معامله ده بولو- نماغی چوجوقارک قانلرینه سوت ایله برلیکده قاریشدرماق هر شیدن اول الزمدر. بویکی خدمتارک چوغی و بو خدمتارده کی مسئولیت قادیلر کدر. بویوک بر ذات: «برقادن نك عقلنی اولچه بهجه کیلکز وقت، حمایه سنده اولان چوجقارینه باقکزا!» دیمش. سوقاقده که زدی کمز یا خود بعض اولره کیتدی کمز وقت ملک کبی معصوم و کوکلریمزی تسخیر ایتمه کده اولان تربیه لی چوجقارله راست که لدی کمز کبی تربیه سزلرینی ده کورمه کده یز.

آه، بو صوکره کی چوجقارله، کوکلریمزی نه قادیار مایوس ایدیورلار! بونلرک بویله بدبخت اولمالارینه سبب آنالارنك فنا تربیه لی اولدیغی خطر مزه که اینجه یاسمز آرتیور.

هر ایسته دیکی شیئی، باخصوص آغلایارق ایسته دیکی وقتده، ویرمهك و بونك عکسنه چوجوغك هیچ بر سوزینی دیکه لمه مهك، افراط درجه ده سهومك، عادتدن فضا که کندینه مدح ایتمهك، هر حرکت، هر معامله سنی تحسین ایتمهك، جیجیلی، بیجیلی شیلر کیمه که اوکره تمهك و هر وقت لذتلی شیلر به دیرمهك چوجوغك آخلاقنی بوزماغا اك زیاده تأثیر ایدهن سبباردر. تنبه لیلی مکرره کوسته ره مهك، اجتهاد و نشاطی کمالات دی به بیلدیرمهك کندینه دهن بویو- کاره حرمت ایتمه کی و کوچوکاره مرحمتلی اولماغی اوکره تمهك، کوکلراندن حسد، و دوشمانلق، تکبر، غیبت

عباره لرینی هرکس اوقویا بیلیر. بویکی آنالار و بویله قا-
دینلار تربیه سندن محروم قالمش ملتک چوجقاری هر دورلو
فینالقره مستعد اولاراق یه تیشیرار و یه تیشیدیکاری وقتنده ده
فایده به کله نیلمه به جک درجه ده مضر انسان اولورلر. یعنی
عالماری حقیقی عالم اولماقدن باشقه: تیلکی قدار حیلله ناره،
ریاکار و مداهن: تاجارلاری بالانچی و خائن: زه نکیناری
زه کینلکلرینی سفاهته احسان ایدیچی: فقیرلاری متکبر
و بالان بره شهادت ایدیچی: طلبه سی هنرسز و آخلاقسز
قادیناری آحمق و اداره سز: بویوکاری شفقت سز، کو-
جو لاری اطاعت سز اولو.
ما بعدی وار

جقاری هیچ کیسه به ده حرمت ایتمه زلر. زیرا بابا و آنالا.
رندن فنا عمل او کره نمش اولورلار. بر بابا چوجتارینک
کوزاری او کونده آنالارینه طایق آتارسا و یاخود آنالاری
بابالارینه قارشی باغیر برسه چوجقاری قارشوسنده بونارک ذره
قادر اعتبارلاری قالماز معلوماتلی بابالار، منفذ قادینار
طرفندن تربیه ایدیلن ملتک چوجقاری کوزهل آخلاقلی،
شاد، غیرتلی، دوغری فکری، سالم بدنلی، عالی طبیعتلی
و هر دورلو خیرلی اشاره مستعد اولاراق یه تیشیرلر.

آلینارینه کی: «بزار که له جک کون نک بابالاری، بو
ملتک حامی و خادیمارینه، جناب حق بزه یار دیم چی اولور»

«یر و کوکلرک یار ایدیلیمشی»

کالف سنه ماتعدون) آیتی ایاه قرآن اصطلاحنده کی «یوم»
کلمه سی بک چوق بیللردن عبارت اولان مدید بر وقت
اولدینی بیلدیریلر دونیانک یار ایدیلیمشی او آلتی وقتدن
هر بریسینک نیجه میلیون و یاخود میلیارد سنه لهر اولدینی
ضمناً اعلام اولونمشدر. (۱)

بنأعلیه: قرآن، بوتون دونیانی آلتی کونده یار ایدیلدی،
خالبوکه فن دونیانک یار ایدیلیمشی ایچون نیجه میلیون و
میلارد سنه لهر کرمک اولدی دیور دی: میسیونه لرلردن میراث
قالان بر طاقم شبهه و افترا لاری تک: راولامایه هیچ بر
بول قالمایدر.

عرب مکالمه و لسانک قانونی موجبجه کره أرضک
نباتات، حیوانات یا شامایه مساعد بر حالکه کلمه سی دورت
وقتنده تمام اولماسی، اردن بو حاله کلمی تدریجی بر
صورتده دورت وقتنده دورت دورلو دور که چیروب حیوا-
نات یا شامایه مساعد بر حاله که لیدیکی اشعار اولونمشدر.
بالکز، دورلرده ناصل حاللر که چیردیکی تفصیل
اولونماغا بنی آدمک اوز آ کلاولارینه قالدیرغاندر.

سجده سورده سنده (الله الذی خلق السموات والارض
وما بینهما فی ستة ایام) یعنی جناب حق، بر و کوکاری و اونلا-
رک آراسنده بولونان کائناتی آلتی وقتنده یسار اتدی.
دیور.

بو آیت مثالنده اعراف، یونس، هود، فرقان، ق
و حدید سورده لرنده ده آتیر اولدینی معلومدر.
قرآن کریم اصطلاحنده «یوم» ده کن کلمه هیچ
بر برده کون - ۲۴ ساعت یاخود کون دوغمدان کون
باماسنه قدار اولان وقت- معناسنده قولانیلما یور. بلکه هر
برده بالکز وقت معناسنده استعمال اولونادر.

یر و کوکلر یار ایدیلوب بیتمه زدن اول أرضک حر-
کنندن ایلری که لهن کونلر، آیلار، ییللارک اولماسی
فن که صیغان بر حقیقتده ده کیلدر. ایشته شو سبیلردن
طولایی «انوار التذیل» کبی معتبر تفسیرلریمز «فی ستة
ایام» آیتینی «فی ستة اوقات» دیه تفسیر ایتمش لردر.
کائناتک، یار ایدیلیمشی او آلتی وقتینک مقداری، ایلری و
ییللاری آجیق سوبله نمه که ندر.

بالکز هیچ سورده سنده کی (وان وما عند ربک

(۱) بیسکدن زیاده سایه سی اولمایان عرب لسانده «کالف سنت»
ده کن سور چوقایمشی آکلان سوزلردن صاییلادر.